

Voorwoord

Het aantal (gecodificeerde) regelingen op het gebied van het internationaal privaatrecht (IPR) in Nederland is de laatste jaren enorm toegenomen. Nieuwe Nederlandse IPR-wetten, maar ook diverse Europese IPR-regelingen zijn hiervan de oorzaak. Het eind van deze ontwikkeling is nog niet in zicht. Op 1 januari 2012 is Boek 10 BW (Internationaal Privaatrecht) in werking getreden. In Boek 10 BW is het grootste deel van het Nederlandse conflictenrecht, voorheen in afzonderlijke wetten conflictenrecht gecodificeerd, samengebracht. Daarnaast worden met regelmaat voorstellen gepubliceerd voor nieuwe Europese IPR-verordeningen en herziening van bestaande verordeningen.

De grote verscheidenheid in regelingen is een van de factoren die het bestuderen en toepassen van het IPR lastig maakt. Het vinden van de juiste regeling alsmede het bepalen van het toepassingsgebied van deze regeling en de verhouding tot andere nationale, Europese of internationale regelingen wordt – niet alleen door studenten – vaak als moeilijk ervaren. Door het op systematische wijze bijeenbrengen van de voor het Groningse IPR-onderwijs meest relevante regelingen en het aanbrengen van kopjes in de kantlijn van de regelingen hopen de auteurs met deze bundel de toepassing van de (juiste) IPR-regelingen te vergemakkelijken en zo aan de geschetste moeilijkheden tegemoet te komen.

De bundel is bijgewerkt tot 1 september 2023.

Door de auteurs wordt elke aansprakelijkheid voor onjuistheid of onvolledigheid van de bundel alsmede voor de gevolgen daarvan uitgesloten. De auteurs houden zich aanbevolen voor suggesties tot verbetering; u kunt deze sturen naar: m.h.ten.wolde@rug.nl of j.g.knot@rug.nl.

Groningen, oktober 2023

M.H. ten Wolde & J.G. Knot

01. Verdrag van Wenen inzake het verdragenrecht; Wenen, 23 mei 1969

Trb. 1972, 51 (Frans, Engels) en *Trb.* 1985, 79 (Nederlandse vertaling); (laattelijk gewijzigd bij *Trb.* 2018, 219)

Datum van inwerkingtreding: 27-01-1980

Verdragsstaten:

Albanië (27-07-2001), Algerije (08-12-1988), Andorra (05-05-2004), Argentinië (27-01-1980), Armenië (16-06-2005), Australië (27-01-1980), Azerbeidzjan (10-02-2018), Barbados (27-01-1980), België (01-10-1992), Benin (02-12-2017), Bosnië en Herzegovina (06-03-1992), Brazilië (25-10-2009), Bulgarije (21-05-1987), Burkina Faso (24-06-2006), Canada (27-01-1980), Centraal Afrikaanse Republiek (27-01-1980), Chili (09-05-1981), China (03-10-1997), Colombia (10-05-1985), Congo-Brazzaville (Republiek Congo) (12-05-1982), Congo-Kinshasa (Democratische Republiek Congo) (27-01-1980), Costa Rica (22-12-1996), Cuba (09-10-1998), Cyprus (27-01-1980), Denemarken (27-01-1980), Dominicaanse Republiek (01-05-2010), Duitsland (20-08-1987), Ecuador (13-03-2005), Egypte (13-03-1982), Estland (20-11-1991), Filippijnen (27-01-1980), Finland (27-01-1980), Gabon (05-12-2004), Georgië (08-07-1995), Griekenland (27-01-1980), Guatemala (20-08-1997), Guinee (16-10-2005), Guyana (15-10-2005), Haïti (24-09-1980), Heilige Stoel (27-01-1980), Honduras (27-01-1980), Hongarije (19-07-1987), Ierland (06-09-2006), Italië (27-01-1980), Jamaica (27-01-1980), Japan (01-08-1981), Joegoslavië (27-08-1970 tot 25-06-1991), Kameroen (22-11-1991), Kazachstan (04-02-1994), Kiribati (15-10-2005), Koeweit (27-01-1980), Kroatië (08-10-1991), Kirgizië (10-06-1999), Laos (30-04-1998), Lesotho (27-01-1980), Letland (03-06-1993), Liberia (28-09-1985), Libië (21-01-2009), Liechtenstein (10-03-1990), Litouwen (14-02-1992), Luxemburg (22-06-2003), Macedonië (17-11-1991), Malawi (22-09-1983), Malediven (14-10-2005), Maleisië (26-08-1994), Mali (30-09-1998), Malta (26-10-2012), Marokko (27-01-1980), Mauritius (27-01-1980), Mexico (27-01-1980), Moldavië (25-02-1993), Mongolië (15-06-1988), Montenegro (03-06-2006), Mozambique (07-06-2001), Myanmar (16-10-1998), Nauru (27-01-1980), **Koninkrijk der Nederlanden: Nederland in Europa (09-05-1985), Bonaire (10-10-2010), Sint Eustatius (10-10-2010), Saba (10-10-2010), Aruba (01-01-1986), Curaçao (10-10-2010) en Sint Maarten (10-10-2010)**, Nieuw-Zeeland (27-01-1980), Niger (27-01-1980), Nigeria (27-01-1980), Oekraïne (13-06-1986), Oezbekistan (11-08-1995), Oman (17-11-1990), Oost-Timor (07-02-2013), Oostenrijk (27-01-1980), Palestina (02-05-2014), Panama (27-08-1980), Paraguay (27-01-1980), Peru (14-10-2000), Polen (01-08-1990), Portugal (07-03-2004), Russische Federatie (29-05-1986), Rwanda (02-02-1980), Saint Vincent en de Grenadines (27-05-1999), Salomonseilanden (08-09-1989), Saoedi-Arabië (14-05-2003), Senegal (11-05-1986), Servië (27-04-1992), Slovenië (25-06-1991), Slowakije (01-01-1993), Soedan (18-05-1990), Spanje (27-01-1980), Suriname (02-03-1991), Syrië (27-01-1980), Tadzjikistan (05-06-1996), Tanzania (27-01-1980), Togo (27-01-1980), Tsjechië (01-01-1993), Tunesië (27-01-1980), Turkmenistan (03-02-1996), Uruguay (04-04-1982), Verenigd Koninkrijk (27-01-1980), Vietnam (09-11-2001), Wit-Rusland (31-05-1986), Zuid-Korea (27-01-1980), Zweden (27-01-1980), Zwitserland (06-06-1990)

Deel III

Naleving, toepassing en uitlegging van verdragen

Afdeling 2

Toepassing van verdragen

Artikel 30

Toepassing van achtereenvolgende verdragen die betrekking hebben op eenzelfde onderwerp

Achtereenvolgende verdragen

1. Onder voorbehoud van de bepalingen van artikel 103 van het Handvest van de Verenigde Naties worden de rechten en verplichtingen van Staten die partij zijn bij achtereenvolgende verdragen die betrekking hebben op eenzelfde onderwerp bepaald overeenkomstig de volgende leden.
2. Indien een verdrag uitdrukkelijk vermeldt dat het ongeschikt is aan een eerder of later verdrag of dat het niet als onverenigbaar met dit andere verdrag moet worden beschouwd, hebben de bepalingen van dat andere verdrag voorrang.
3. Indien alle partijen bij het eerdere verdrag eveneens partij zijn bij het latere verdrag, zonder dat het eerdere verdrag beëindigd is of zijn werking is opgeschort krachtens artikel 59, is het eerdere verdrag slechts van toepassing in de mate waarin zijn bepalingen verenigbaar zijn met die van het latere verdrag.
4. Indien de partijen bij het eerdere verdrag niet alle partij zijn bij het latere verdrag:
 - a. is in de betrekkingen tussen Staten die partij zijn bij beide verdragen de regel van toepassing die in het derde lid is vastgelegd;
 - b. regelt in de betrekkingen tussen een Staat die partij is bij beide verdragen en een Staat die slechts partij is bij een van deze verdragen het verdrag waarbij beide Staten partij zijn hun wederzijdse rechten en verplichtingen.
5. Het vierde lid is van toepassing onverminderd artikel 41 of enig vraagstuk aangaande de beëindiging of de opschorting van de werking van een verdrag op grond van artikel 60 of enig vraagstuk aangaande de verantwoordelijkheid die voor een Staat kan ontstaan uit het sluiten of de toepassing van een verdrag waarvan de bepalingen onverenigbaar zijn met de verplichtingen die op hem rusten ten aanzien van een andere Staat krachtens een ander verdrag.

Afdeling 3

Uitlegging van verdragen

Artikel 31

Algemene regel van uitlegging

Uitlegging verdragen

1. Een verdrag moet te goeder trouw worden uitgelegd overeenkomstig de gewone betekenis van de termen van het verdrag in hun context en in het licht van voorwerp en doel van het verdrag.
2. Voor de uitlegging van een verdrag omvat de context, behalve de tekst, met inbegrip van preambule en bijlagen:
 - a. iedere overeenstemming die betrekking heeft op het verdrag en die bij het sluiten van het verdrag tussen alle partijen is bereikt;
 - b. iedere akte opgesteld door een of meer partijen bij het sluiten van het verdrag en door de andere partijen erkend als betrekking hebbende op het verdrag.
3. Behalve met de context dient ook rekening te worden gehouden met:
 - a. iedere later tot stand gekomen overeenstemming tussen de partijen met betrekking tot de uitlegging van het verdrag of de toepassing van zijn bepalingen;
 - b. ieder later gebruik in de toepassing van het verdrag waardoor overeenstemming van de partijen inzake de uitlegging van het verdrag is ontstaan;
 - c. iedere ter zake dienende regel van het volkenrecht die op de betrekkingen tussen de partijen kan worden toegepast.
4. Een term dient in een bijzondere betekenis verstaan te worden als vaststaat dat dit de bedoeling van de partijen is geweest.

Artikel 32

Aanvullende middelen van uitlegging

Er kan een beroep worden gedaan op aanvullende middelen van uitlegging en in het bijzonder op de voorbereidende werkzaamheden en de omstandigheden waaronder het verdrag is gesloten, om de betekenis die voortvloeit uit de toepassing van artikel 31 te

bevestigen of de betekenis te bepalen indien de uitlegging geschied overeenkomstig artikel 31:

- a. de betekenis dubbelzinnig of duister laat; of
- b. leidt tot een resultaat dat duidelijk ongerijmd of onredelijk is.

Artikel 33

Uitlegging van in twee of meer talen geauthentiseerde verdragen

1. Indien een verdrag geauthentiseerd is in twee of meer talen, heeft de tekst in elk der talen rechtskracht, tenzij het verdrag bepaalt of de partijen overeenkomen dat in geval van verschil een bepaalde tekst moet prevaleren.
2. Een versie van het verdrag in een andere taal dan een van de talen waarin de tekst geauthentiseerd is, wordt slechts beschouwd als een authentieke tekst, indien het verdrag daarin voorziet of als de partijen het daarover eens zijn geworden.
3. De termen van een verdrag worden geacht dezelfde betekenis te hebben in de onderscheidene authentieke teksten.
4. Behalve in het geval dat een bepaalde tekst overeenkomstig het eerste lid prevaleert, dient men, wanneer de vergelijking van de authentieke teksten een verschil in betekenis oplevert dat niet door toepassing van de artikelen 31 en 32 wordt weggenomen, de betekenis aan te nemen die, rekening houdend met het voorwerp en doel van het verdrag deze teksten het best met elkaar verzoent.

02. Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie

PbEU 2016, C 202/47 (geconsolideerde versie)

Datum van inwerkingtreding: 01-01-1958

Verdragsstaten:

België (01-01-1958), Bulgarije (01-01-2007), Cyprus (01-05-2004), Denemarken (01-01-1973), Duitsland (01-01-1958), Estland (01-05-2004), Finland (01-01-1995), Frankrijk (01-01-1958), Griekenland (01-01-1981), Hongarije (01-05-2004), Ierland (01-01-1973), Italië (01-01-1958), Kroatië (01-07-2013), Letland (01-05-2004), Litouwen (01-05-2004), Luxemburg (01-01-1958), Malta (01-05-2004), **Koninkrijk der Nederlanden: Nederland in Europa (01-01-1958), Bonaire (n.v.t.), Sint Eustatius (n.v.t.), Saba (n.v.t.), Aruba (n.v.t.), Curaçao (n.v.t.) en Sint Maarten (n.v.t.)**, Oostenrijk (01-01-1995), Polen (01-05-2004), Portugal (01-01-1986), Roemenië (01-01-2007), Slovenië (01-05-2004), Slowakije (01-05-2004), Spanje (01-01-1986), Tsjechië (01-05-2004), Verenigd Koninkrijk (01-01-1973), Zweden (01-01-1995)

Het Verenigd Koninkrijk verliet op 31 januari 2020 de Europese Unie. Een overgangsperiode volgde tot 31 december 2020, waarin Europese regelgeving nog ongewijzigd werd toegepast in en ten aanzien van het Verenigd Koninkrijk. Vanaf 1 januari 2021 regelt een handels- en samenwerkingsovereenkomst de relatie tussen de EU en het Verenigd Koninkrijk.

Tweede deel

Non-discriminatie en burgerschap van de Unie

Artikel 18

(oud artikel 12 VEG)

Discriminatie- verbod

Binnen de werkingssfeer van de Verdragen en onverminderd de bijzondere bepalingen, daarin gesteld, is elke discriminatie op grond van nationaliteit verboden. Het Europees Parlement en de Raad kunnen, volgens de gewone wetgevingsprocedure, regelingen treffen met het oog op het verbod van bedoelde discriminaties.

Artikel 20

(oud artikel 17 VEG)

Burgerschap Unie

1. Er wordt een burgerschap van de Unie ingesteld. Burger van de Unie is een ieder die de nationaliteit van een lidstaat bezit. Het burgerschap van de Unie komt naast het nationale burgerschap doch komt niet in de plaats daarvan.
2. De burgers van de Unie genieten de rechten en hebben de plichten die bij de Verdragen zijn bepaald. Zij hebben, onder andere,
 - a. het recht zich vrij op het grondgebied van de lidstaten te verplaatsen en er vrij te verblijven;
 - b. het actief en passief kiesrecht bij de verkiezingen voor het Europees Parlement en bij de gemeenteraadsverkiezingen in de lidstaat waar zij verblijf houden, onder dezelfde voorwaarden als de onderdanen van die staat;
 - c. het recht op bescherming van de diplomatieke en consulaire instanties van iedere andere lidstaat op het grondgebied van derde landen waar de lidstaat waarvan zij onderdaan zijn, niet vertegenwoordigd is, onder dezelfde voorwaarden als de onderdanen van die lidstaat;
 - d. het recht om verzoekschriften tot het Europees Parlement te richten, zich tot de Europese ombudsman te wenden, alsook zich in een van de talen van de Verdragen tot de instellingen en de adviesorganen van de Unie te richten en in die taal antwoord te krijgen.

Deze rechten worden uitgeoefend onder de voorwaarden en binnen de grenzen welke bij de Verdragen en de maatregelen ter uitvoering daarvan zijn vastgesteld.

Artikel 21

(oud artikel 18 VEG)

1. Iedere burger van de Unie heeft het recht vrij op het grondgebied van de lidstaten te reizen en te verblijven, onder voorbehoud van de beperkingen en voorwaarden die bij de Verdragen en de bepalingen ter uitvoering daarvan zijn vastgesteld.

2. Indien een optreden van de Unie noodzakelijk blijkt om deze doelstelling te verwezenlijken en de Verdragen niet in de daartoe vereiste bevoegdheden voorziet, kunnen het Europees Parlement en de Raad, volgens de gewone wetgevingsprocedure bepalingen vaststellen die de uitoefening van de in lid 1 bedoelde rechten vergemakkelijken.

3. Ter verwezenlijking van dezelfde doelstellingen als in lid 1 genoemd en tenzij de Verdragen in de daartoe vereiste bevoegdheden voorzien, kan de Raad, volgens een bijzondere wetgevingsprocedure, maatregelen inzake sociale zekerheid en sociale bescherming vaststellen. De Raad besluit met eenparigheid van stemmen, na raadpleging van het Europees Parlement.

Derde deel**Het beleid en intern optreden van de Unie****Titel IV****Het vrije verkeer van personen, diensten en kapitaal****Hoofdstuk 2****Het recht van vestiging****Artikel 49**

(oud artikel 43 VEG)

Vrijheid van vestiging onderdanen lidstaten

In het kader van de volgende bepalingen zijn beperkingen van de vrijheid van vestiging voor onderdanen van een lidstaat op het grondgebied van een andere lidstaat verboden. Dit verbod heeft eveneens betrekking op beperkingen betreffende de oprichting van agentschappen, filialen of dochterondernemingen door de onderdanen van een lidstaat die op het grondgebied van een lidstaat zijn gevestigd.

De vrijheid van vestiging omvat, behoudens de bepalingen van het hoofdstuk betreffende het kapitaal, de toegang tot werkzaamheden anders dan in loondienst en de uitoefening daarvan alsmede de oprichting en het beheer van ondernemingen, en met name van vennootschappen in de zin van de tweede alinea van artikel 54, overeenkomstig de bepalingen welke door de wetgeving van het land van vestiging voor de eigen onderdanen zijn vastgesteld.

Artikel 54

(oud artikel 48 VEG)

Vrijheid van vestiging vennootschappen

De vennootschappen welke in overeenstemming met de wetgeving van een lidstaat zijn opgericht en welke hun statutaire zetel, hun hoofdbestuur of hun hoofdvestiging binnen de Unie hebben, worden voor de toepassing van de bepalingen van dit hoofdstuk gelijkgesteld met de natuurlijke personen die onderdaan zijn van de lidstaten.

Onder vennootschappen worden verstaan maatschappen naar burgerlijk recht of handelsrecht, de coöperatieve verenigingen of vennootschappen daaronder begrepen, en de overige rechtspersonen naar publiek- of privaatrecht, met uitzondering van vennootschappen welke geen winst beogen.

Titel V**De ruimte van vrijheid, veiligheid en recht****Hoofdstuk 1****Algemene bepalingen**

**Ruimte van
vrijheid, veilig-
heid en recht**

Artikel 67

(oud artikel 61 VEG en oud artikel 29 VEU)

1. De Unie is een ruimte van vrijheid, veiligheid en recht, waarin de grondrechten en de verschillende rechtsstelsels en -tradities van de lidstaten worden geëerbiedigd.
2. De Unie zorgt ervoor dat aan de binnengrenzen geen personencontroles worden verricht en zij ontwikkelt een gemeenschappelijk beleid op het gebied van asiel, immigratie en controle aan de buitengrenzen, dat gebaseerd is op solidariteit tussen de lidstaten en dat billijk is ten aanzien van de onderdanen van derde landen. Voor de toepassing van deze titel worden staatlozen gelijkgesteld met onderdanen van derde landen.
3. De Unie streeft ernaar een hoog niveau van veiligheid te waarborgen, door middel van maatregelen ter voorkoming en bestrijding van criminaliteit, en van racisme en vreemdelingenhaat, maatregelen inzake coördinatie en samenwerking tussen de politie en justitiële autoriteiten in strafzaken en andere bevoegde autoriteiten, alsmede door de wederzijdse erkenning van rechterlijke beslissingen in strafzaken en, zo nodig, door de onderlinge aanpassing van de strafwetgevingen.
4. De Unie vergemakkelijkt de toegang tot de rechter, met name door het beginsel van wederzijdse erkenning van gerechtelijke en buitengerechtelijke beslissingen in burgerlijke zaken.

Hoofdstuk 3

Justitiële samenwerking in burgerlijke zaken

**Justitiële
samenwerking
in burgerlijke
zaken**

Artikel 81

(oud artikel 65 VEG)

1. De Unie ontwikkelt een justitiële samenwerking in burgerlijke zaken met grensoverschrijdende gevolgen, die berust op het beginsel van wederzijdse erkenning van rechterlijke beslissingen en van beslissingen in buitengerechtelijke zaken. Deze samenwerking kan maatregelen ter aanpassing van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen van de lidstaten omvatten.
2. Voor de toepassing van lid 1 stellen het Europees Parlement en de Raad volgens de gewone wetgevingsprocedure, met name wanneer dat nodig is voor de goede werking van de interne markt, maatregelen vast die het volgende beogen:
 - a. de wederzijdse erkenning tussen de lidstaten van rechterlijke beslissingen en van beslissingen in buitengerechtelijke zaken en de tenuitvoerlegging daarvan;
 - b. de grensoverschrijdende betekening en kennisgeving van gerechtelijke en buitengerechtelijke stukken;
 - c. de verenigbaarheid van de in de lidstaten geldende regels voor collisie en jurisdictiegeschillen;
 - d. samenwerking bij het vergaren van bewijsmiddelen;
 - e. daadwerkelijke toegang tot de rechter;
 - f. het wegnemen van de hindernissen voor de goede werking van burgerrechtelijke procedures, zo nodig door bevordering van de verenigbaarheid van de in de lidstaten geldende bepalingen inzake burgerlijke rechtsvordering;
 - g. de ontwikkeling van alternatieve methoden voor geschillenbeslechting;
 - h. de ondersteuning van de opleiding van magistraten en justitieel personeel.
3. In afwijking van lid 2, worden maatregelen betreffende het familierecht met grensoverschrijdende gevolgen vastgesteld door de Raad, die volgens een bijzondere wetgevingsprocedure besluit. De Raad besluit met eenparigheid van stemmen, na raadpleging van het Europees Parlement.

De Raad kan op voorstel van de Commissie bij besluit vaststellen ten aanzien van welke aspecten van het familierecht met grensoverschrijdende gevolgen handelingen volgens de gewone wetgevingsprocedure kunnen worden vastgesteld. De Raad besluit met eenparigheid van stemmen, na raadpleging van het Europees Parlement.

Het in de tweede alinea bedoelde voorstel wordt aan de nationale parlementen toegezonden. Indien binnen een termijn van zes maanden na die toezending door een nationaal

parlement bezwaar wordt aangetekend, is het besluit niet vastgesteld. Indien geen bezwaar wordt aangetekend, kan de Raad het besluit vaststellen.

03. Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden

Stb. 1954, 503 (laatstelijk gewijzigd bij *Stb.* 2017, 426)

Datum van inwerkingtreding: 29-12-1954

§ 1. Algemene bepalingen

Artikel 1

Het Koninkrijk Het Koninkrijk omvat de landen Nederland, Aruba, Curaçao en Sint Maarten.

§ 3. Onderlinge bijstand, overleg en samenwerking

Artikel 39

Concordantiebeginsel 1. Het burgerlijk en handelsrecht, de burgerlijke rechtsvordering, het strafrecht, de strafvordering, het auteursrecht, de industriële eigendom, het notarisambt, zomede bepalingen omtrent maten en gewichten worden in Nederland, Aruba, Curaçao en Sint Maarten zoveel mogelijk op overeenkomstige wijze geregeld.

Consultatieplicht 2. Een voorstel tot ingrijpende wijziging van de bestaande wetgeving op dit stuk wordt niet bij het vertegenwoordigende lichaam ingediend - dan wel door het vertegenwoordigende lichaam in behandeling genomen - alvorens de regeringen in de andere landen in de gelegenheid zijn gesteld van haar zienswijze hieromtrent te doen blijken.

Artikel 40

Executie van vonnissen Vonnissen, door de rechter in Nederland, Aruba, Curaçao of Sint Maarten gewezen, en bevelen, door hem uitgevaardigd, mitsgaders grossen van authentieke akten, aldaar verleden, kunnen in het gehele Koninkrijk ten uitvoer worden gelegd, met inachtneming van de wettelijke bepalingen van het land, waar de tenuitvoerlegging plaats vindt.

04. Burgerlijk Wetboek

**Boek 1
Personen- en familierecht**

**Titel 1
Algemene bepalingen**

Artikel 1

**Genot burger-
lijke rechten**

1. Allen die zich in Nederland bevinden, zijn vrij en bevoegd tot het genot van de burgerlijke rechten.
2. Persoonlijke dienstbaarheden, van welke aard of onder welke benaming ook, worden niet geduld.

**Titel 3
Woonplaats**

Artikel 10

Woonplaats

1. De woonplaats van een natuurlijk persoon bevindt zich te zijner woonstede, en bij gebreke van woonstede ter plaatse van zijn werkelijk verblijf.
2. Een rechtspersoon heeft zijn woonplaats ter plaatse waar hij volgens wettelijk voorschrift of volgens zijn statuten of reglementen zijn zetel heeft.

Artikel 11

**Verlies
woonstede**

1. Een natuurlijk persoon verliest zijn woonstede door daden, waaruit zijn wil blijkt om haar prijs te geven.
2. Een natuurlijk persoon wordt vermoed zijn woonstede te hebben verplaatst, wanneer hij daarvan op de wettelijk voorgeschreven wijze aan de betrokken colleges van burgemeester en wethouders heeft kennis gegeven.

Artikel 12

Minderjarige

1. Een minderjarige volgt de woonplaats van hem die het gezag over hem uitoefent, de onder curatele gestelde die van zijn curator. Oefenen beide ouders tezamen het gezag over hun minderjarige kind uit, doch hebben zij niet dezelfde woonplaats, dan volgt het kind de woonplaats van de ouder bij wie het feitelijk verblijft dan wel laatstelijk heeft verbleven.

Bewind

2. Wanneer iemands goederen onder bewind staan, volgt hij voor alles wat de uitoefening van dit bewind betreft, de woonplaats van de bewindvoerder.

Mentorschap

3. Wanneer ten behoeve van een persoon een mentorschap is ingesteld, volgt hij voor alles wat de uitoefening van dit mentorschap betreft, de woonplaats van de mentor.
4. Het eerste, tweede en derde lid zijn niet van toepassing voor zover het betreft de relatieve bevoegdheid van de rechter gedurende een curatele, een bewind als bedoeld in titel 19 en een mentorschap. Hetzelfde geldt indien ten aanzien van een persoon een curatele, een mentorschap of een bewind als bedoeld in titel 19 en tevens een bewind als bedoeld in afdeling 7 van titel 5 van Boek 4 of een bewind als bedoeld in artikel 182 van Boek 7 van kracht zijn en de bevoegde kantonrechter de andere kantonrechter als uitsluitend bevoegde heeft aangewezen.
5. Wanneer de persoon, van wie de woonplaats wordt afgeleid, overlijdt of zijn gezag of zijn hoedanigheid verliest, duurt de afgeleide woonplaats voort, totdat een nieuwe woonplaats is verkregen.

Artikel 13

Sterfhuis

Het sterfhuis van een overledene is daar, waar hij zijn laatste woonplaats heeft gehad.

Artikel 14

**Kantoor of
filiaal**

Een persoon die een kantoor of een filiaal houdt, heeft ten aanzien van aangelegenheden die dit kantoor of dit filiaal betreffen mede aldaar woonplaats.

**Gekozen
woonplaats**

Artikel 15

Een persoon kan een andere woonplaats dan zijn werkelijke slechts kiezen, wanneer de wet hem daartoe verplicht, of wanneer de keuze bij schriftelijk of langs elektronische weg aangegane overeenkomst voor een of meer bepaalde rechtshandelingen of rechtsbetrekkingen geschiedt en voor de gekozen woonplaats een redelijk belang aanwezig is. Indien de keuze bij langs elektronische weg aangegane overeenkomst geschiedt, is artikel 227a lid 1 van Boek 6 van overeenkomstige toepassing.

**Titel 5A
Het geregistreerd partnerschap**

**Vereisten
aangaan gp**

Artikel 80a

1. Een persoon kan tegelijkertijd slechts met één andere persoon van hetzelfde of andere geslacht een geregistreerd partnerschap aangaan.
2. Zij die een geregistreerd partnerschap aangaan, mogen niet tegelijkertijd gehuwd zijn.
3. Registratie van partnerschap geschiedt bij een akte van registratie van partnerschap opgemaakt door een ambtenaar van de burgerlijke stand.
4. Een partnerschapsregistratie kan worden gestuit, indien partijen niet de vereisten in zich verenigen om de registratie aan te gaan, dan wel wanneer het oogmerk van de aanstaande geregistreerde partners, of één hunner, niet is gericht op de vervulling van de door de wet aan de partnerschapsregistratie verbonden plichten, doch op het verkrijgen van toelating tot Nederland. Op een stuiting zijn de artikelen 51, 52, 53, tweede tot en met vierde lid, en 54 tot en met 56 van overeenkomstige toepassing. Het openbaar ministerie is verplicht een partnerschapsregistratie te stuiten, indien het met een van de in de artikelen 31, 32, 41 en in het eerste en tweede lid van dit artikel omschreven beletselen bekend is. Indien aan de ambtenaar van de burgerlijke stand een van de in de vorige zin genoemde beletselen bekend is, mag hij niet meewerken aan een registratie of daaraan voorafgaande formaliteiten verrichten, ook al zou geen stuiting hebben plaatsgehad.
5. Ter zake van de partnerschapsregistratie zijn de artikelen 31, 32, 37 tot en met 39, 41, 41a, 44 tot en met 49, 58 en 62 tot en met 66 van overeenkomstige toepassing.
6. Op de nietigverklaring van een partnerschapsregistratie zijn van overeenkomstige toepassing de artikelen 69 tot en met 77.
7. Op het bewijs van het bestaan van de partnerschapsregistratie zijn de artikelen 78, 79 en 80 van overeenkomstige toepassing.

Artikel 80b

Op een geregistreerd partnerschap zijn de titels 6, 7 en 8 van overeenkomstige toepassing met uitzondering van het omtrent scheiding van tafel en bed bepaalde.

**Titel 6
Rechten en verplichtingen van echtgenoten**

**Toestemming
echtgenoot voor
rechtshandelingen**

Artikel 88

1. Een echtgenoot behoeft de toestemming van de andere echtgenoot voor de volgende rechtshandelingen:
 - a. overeenkomsten strekkende tot vervreemding, bezwaring of ingebruikgeving en rechtshandelingen strekkende tot beëindiging van het gebruik van een door de echtgenoten tezamen of door de andere echtgenoot alleen bewoonde woning of van zaken die bij een zodanige woning of tot de inboedel daarvan behoren;
 - b. giften, met uitzondering van de gebruikelijke, niet bovenmatige;
 - c. overeenkomsten die ertoe strekken dat hij, anders dan in de normale uitoefening van zijn beroep of bedrijf, zich als borg of hoofdelijk medeschuldenaar verbindt, zich voor een derde sterk maakt, of zich tot zekerheidstelling voor een schuld van de derde verbindt;

- d. overeenkomsten van goederenkrediet als bedoeld in artikel 84 van Boek 7, behalve indien zij zaken betreffen die kennelijk uitsluitend of hoofdzakelijk ten behoeve van de normale uitoefening van zijn beroep of bedrijf strekken.
2. De echtgenoot behoeft de toestemming niet, indien hij tot het verrichten der rechtshandeling is verplicht op grond van de wet of op grond van een voorafgaande rechtshandeling waarvoor die toestemming is verleend of niet was vereist.
3. De toestemming moet schriftelijk of langs elektronische weg worden verleend, indien de wet voor het verrichten van de rechtshandeling een vorm voorschrijft.
4. In afwijking van lid 1, onder b, is geen toestemming vereist voor giften welke de strekking hebben dat zij pas zullen worden uitgevoerd na het overlijden van degene die de gift doet, en niet reeds tijdens diens leven worden uitgevoerd. Bestaat de gift in de aanwijzing van een begunstigde bij een sommenverzekering die tijdens het leven van de verzekeringnemer is aanvaard of kan worden aanvaard, dan is daarvoor wel toestemming vereist.
5. Toestemming voor een rechtshandeling als bedoeld in lid 1 onder c, is niet vereist, indien zij wordt verricht door een bestuurder van een naamloze vennootschap of van een besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid, die daarvan alleen of met zijn medebestuurders de meerderheid der aandelen houdt en mits zij geschiedt ten behoeve van de normale uitoefening van het bedrijf van die vennootschap.
6. Indien de andere echtgenoot door afwezigheid of een andere oorzaak in de onmogelijkheid verkeert zijn wil te verklaren of zijn toestemming niet verleent, kan de beslissing van de rechtbank worden ingeroepen.
7. Dit artikel is van toepassing ongeacht het recht dat van toepassing is op het huwelijksvermogensstelsel van de echtgenoten, indien de andere echtgenoot zijn gewone verblijfplaats heeft in Nederland ten tijde van het verrichten van een rechtshandeling, bedoeld in het eerste lid.

Artikel 89

Vernietiging rechtshandelingen

1. Een rechtshandeling die een echtgenoot in strijd met het vorige artikel heeft verricht, is vernietigbaar; slechts de andere echtgenoot kan een beroep op de vernietigingsgrond doen.
2. Het vorige lid geldt niet voor een andere handeling dan een gift, indien de wederpartij te goeder trouw was.
3. Het einde van het huwelijk en scheiding van tafel en bed hebben geen invloed op de bevoegdheid om ter vernietiging van een rechtshandeling van een echtgenoot een beroep op de vernietigingsgrond te doen, die voordien was ontstaan. Indien de andere echtgenoot dientengevolge schuldenaar uit die rechtshandeling wordt, geldt artikel 51 lid 3 van Boek 3 voor hem slechts, zolang de termijn van artikel 52 lid 1 van Boek 3 niet is verstreken.
4. De verklaring of rechtsvordering tot vernietiging behoeft in afwijking van de artikelen 50 lid 1 en 51 lid 2 van Boek 3 niet mede te worden gericht tot de echtgenoot die de handeling heeft verricht.
5. De echtgenoot die een beroep op de vernietigingsgrond heeft gedaan, kan tevens alle uit de nietigheid voortvloeiende rechtsvorderingen instellen.

Boek 3 Vermogensrecht in het algemeen

Titel 1 Algemene bepalingen

Afdeling 2 Inschrijvingen betreffende registergoederen

	<p style="text-align: center;">Artikel 31</p> <p>Waar een wetsbepaling die betrekking heeft op registergoederen, een notariële akte of een notariële verklaring voorschrijft, is een akte of verklaring van een Nederlandse notaris vereist.</p>
	<p>Boek 6 Algemeen gedeelte van het verbintenissenrecht</p>
	<p>Titel 5 Overeenkomsten in het algemeen</p>
	<p>Afdeling 3 Algemene voorwaarden</p>
	<p style="text-align: center;">Artikel 247</p>
Scope rule algemene voorwaarden	<p>1. Op overeenkomsten tussen partijen die handelen in de uitoefening van een beroep of bedrijf en die beide in Nederland gevestigd zijn, is deze afdeling van toepassing, ongeacht het recht dat de overeenkomst beheerst.</p> <p>2. Op overeenkomsten tussen partijen die handelen in de uitoefening van een beroep of bedrijf en die niet beide in Nederland gevestigd zijn, is deze afdeling niet van toepassing, ongeacht het recht dat de overeenkomst beheerst.</p> <p>3. Een partij is in de zin van de leden 1 en 2 in Nederland gevestigd, indien haar hoofdvestiging, of, zo de prestatie volgens de overeenkomst door een andere vestiging dan de hoofdvestiging moet worden verricht, deze andere vestiging zich in Nederland bevindt.</p>
Consument	<p>4. Op overeenkomsten tussen een gebruiker en een wederpartij, natuurlijk persoon, die niet handelt in de uitoefening van een beroep of bedrijf, is, indien de wederpartij haar gewone verblijfplaats in Nederland heeft, deze afdeling van toepassing, ongeacht het recht dat de overeenkomst beheerst.</p>
	<p>Boek 7 Bijzondere overeenkomsten</p>
	<p>Titel 1 Koop en ruil</p>
	<p>Afdeling 1 Koop: Algemene bepalingen</p>
	<p style="text-align: center;">Artikel 6</p>
Consumenten- koop	<p>1. Bij een consumentenkoop kan van de afdelingen 1-7 van deze titel niet ten nadele van de koper worden afgeweken en kunnen de rechten en vorderingen die de wet aan de koper ter zake van een tekortkoming in de nakoming van de verplichtingen van de verkoper toekent, niet worden beperkt of uitgesloten.</p> <p>2. Lid 1 is niet van toepassing op de artikelen 12, 13, eerste en tweede zin, 26 en 35, doch bedingen in algemene voorwaarden waarbij ten nadele van de koper wordt afgeweken van die artikelen, worden als onredelijk bezwarend aangemerkt.</p>
	<p>Titel 1a Overeenkomsten betreffende het gebruik in deeltijd, vakantieproducten van lange duur, bijstand en uitwisseling</p>
	<p style="text-align: center;">Artikel 50a</p>
Begrippen	<p>In deze titel wordt verstaan onder:</p> <p>a. <i>consument</i>: een natuurlijk persoon die niet handelt in de uitoefening van zijn handels-, bedrijfs-, ambachts- of beroepsactiviteit;</p>

- b. *handelaar*: een natuurlijk persoon of rechtspersoon die handelt voor doeleinden die betrekking hebben op zijn handels-, bedrijfs-, ambachts- of beroepsactiviteit, alsmede degene die in naam van of ten behoeve van hem optreedt;
- c. *overeenkomst betreffende gebruik in deeltijd*: een overeenkomst met een duur van meer dan een jaar, met inbegrip van elke bepaling die een verlenging mogelijk maakt, op grond waarvan een consument tegen vergoeding het recht krijgt om één of meer overnachtingsaccommodaties voor meer dan één verblijfsperiode te gebruiken;
- d. *overeenkomst betreffende een vakantieproduct van lange duur*: een overeenkomst met een duur van meer dan een jaar, met inbegrip van elke bepaling die een verlenging mogelijk maakt, op grond waarvan een consument tegen vergoeding hoofdzakelijk het recht krijgt op kortingen op of andere voordelen inzake accommodatie, al dan niet samen met reizen of andere diensten;
- e. *overeenkomst van bijstand bij verhandelen*: een overeenkomst op grond waarvan een handelaar een consument tegen vergoeding bijstaat om een recht van gebruik in deeltijd of een vakantieproduct van lange duur over te nemen of over te dragen;
- f. *uitwisselingsovereenkomst*: een overeenkomst op grond waarvan een consument tegen vergoeding toetreedt tot een uitwisselingsstelsel waarbij hem in ruil voor het tijdelijk beschikbaar stellen van zijn recht van gebruik in deeltijd, toegang tot overnachtingsaccommodatie of andere diensten wordt geboden;
- g. *aanvullende overeenkomst*: een overeenkomst op grond waarvan de consument diensten geniet die betrekking hebben op een overeenkomst betreffende gebruik in deeltijd of een overeenkomst betreffende een vakantieproduct van lange duur, en die worden verleend door de handelaar of door een derde op grond van een overeenkomst tussen deze derde en de handelaar;
- h. *duurzame gegevensdrager*: een hulpmiddel dat de consument dan wel de handelaar in staat stelt om persoonlijk aan hem gerichte informatie op te slaan op een wijze die deze informatie toegankelijk maakt voor toekomstig gebruik gedurende een periode die is afgestemd op het doel waarvoor de informatie kan dienen, en die een ongewijzigde reproductie van de opgeslagen informatie mogelijk maakt;
- i. *richtlijn*: Richtlijn nr. 2008/122/EG van het Europees Parlement en de Raad van 14 januari 2009 betreffende de bescherming van de consumenten met betrekking tot bepaalde aspecten van overeenkomsten betreffende gebruik in deeltijd, vakantieproducten van lange duur, doorverkoop en uitwisseling (PbEU L 33/10).

Artikel 50i

1. Op de termijnen genoemd in deze titel is Verordening (EEG, Euratom) nr. 1182/71 (PbEG L 124) van de Raad van 3 juni 1971 houdende vaststelling van de regels die van toepassing zijn op termijnen, data en aanvangs- en vervaltijden van overeenkomstige toepassing.

2. Van deze titel kan niet ten nadele van de consument worden afgeweken.

3. Is het toepasselijke recht op de overeenkomst dat van een derde land, dan past de rechter de voor de consument beschermende bepalingen van deze titel toe als de overeenkomst:

- a. betrekking heeft op een onroerende zaak die is gelegen in een lidstaat van de Europese Unie of een andere staat die partij is bij de Overeenkomst betreffende de Europese Economische Ruimte, of
- b. niet rechtstreeks betrekking heeft op een onroerende zaak en de handelaar zijn handels- of beroepsactiviteit verricht in, dan wel deze activiteit met enigerlei middel richt op, een lidstaat van de Europese Unie of een andere staat die partij is bij de Overeenkomst betreffende de Europese Economische Ruimte, en de overeenkomst onder die activiteit valt.

4. Deze titel is van toepassing op overeenkomsten tussen handelaren en consumenten.

Bescherming consument